17.10.2019

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto
Kaisa Iso-Sipilä, kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Asia: Asiantuntijakuuleminen, HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Teema: Miten hallitusohjelman painopisteet näkyvät vuoden 2020 talousarvioesityksessä? Ammatillisen koulutuksen uudistamisen eteneminen ja miten varmistetaan lähiopetuksen ja opinto-ohjauksen riittävyys? Miten koulutus vastaa työmarkkinoiden osaamistarpeisiin?

Lausunto: Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry

Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry kiittää eduskunnan sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta antaa lausunto ja osallistua kuulemistilaisuuteen hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi ammatillisen koulutuksen osalta vuodelle 2020.

Talousarvion rakenne ja sisältö noudattelee ammatillisen koulutuksen uudistuksen (reformin) periaatteille, mikä on hyvä jatkuvuutta tukeva asia. **Reformin periaatteet asiakaslähtöisyys, yksilöllisyys, joustavuus ja työelämälähtöisyys tukevat hyvin myös uuden hallitusohjelman tavoitteita**.

Oppilaitoksissa johdetaan laajaa koulutusuudistusta, joka on kesken, mutta jolla tavoitellaan juurikin talousarvioesityksessä kuvattua ammatilliselta koulutukselta edellytettävää yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä yksilöiden että työelämän suuntaan. Näemme, että **on hyvä asia, että ammatillisen koulutuksen uudistuksen ja muutoksen johtamista voidaan jatkaa isossa kuvassa ilman suurta suunnan muutosta.**

Ammatillinen koulutus vastaa laajasti ja on valmis jatkossakin vastaamaan koulutustason nostamisen, maahanmuuton, työllisyyden ja osallisuuden ym. haasteisiin. Hallitusohjelmaan kirjatun oppivelvollisuusiän nostamisen myötä tämä **sosiaalista vastuuta korostava tehtävä voisi näkyä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteissa vahvemminkin**. Tämä ohjaisi toiminnan kehittämistä ja tukisi oppilaitosten toimintakulttuurin uudistamistyötä.

Ammatillisen koulutuksen **rahoitusleikkauksiin talousarviolla ei näkemyksemme mukaan vielä vastata**. Positiivista on, että ensi vuonna tehdään lain mukaiset indeksitarkastukset. Määräaikaisia ja tarkasti korvamerkittyjä sekä erikseen seurattavia ja raportoitavia tulevaisuusinvestointeja ei nähdä rahoitusleikkausten kompensoijina vaan lisääntyvänä “hankehumppana”, jota on toivottu vähennettävän.

Perusrahoituksen osuus tulisi säilyttää mahdollisimman suurena ja vakaana, jotta kehittämissuunnitelmia on mahdollisuus tehdä ennakoiden ja pitkällä tähtäimellä. **Rahoitusmalli ei saa olla näin kryptinen, työllistävä ja lyhytjänteinen.**

Perusrahoituksen taustalla olevilla profiilikertoimilla ja niiden muuttamisella voitaisiin varmistaa riittävä rahoitus vaikeammin koulutuettaville kohderyhmille ilman erillisrahoituksia. Samalla mahdollistettaisiin oppilaitosten erilaisten strategisten ja asiakaslähtöisten profiilien kehittyminen kysyntälähtöisesti, huomioiden koulutuksen järjestäjien ja alueiden hyvin erilaiset tilanteet. Vahvalla perusrahoituksella ja selkeillä profiilikertoimilla vähennettäisiin myös koulutuksen järjestäjien välistä kilpailuasetelmaa.

Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry
Ledare för Yrkesutbildningen i Finland rf.

Mustanlahdenkatu 3-7 E, 33210 Tampere | www.sajory.fi | sajory@sajory.fi

17.10.2019

Huomioitavaa on myös se, ettei **rahoituksen epävarmuus ole hyväksyttävä määräaikaisen henkilöstön palkkausperuste**. Ammatillisen koulutuksen sirpalerahoitus haastaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja -johtamista.

Rahoitusrakenteessa perusrahoituksen rinnalla painottuu kasvavasti suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus. Tähän uuteen, **vaikuttavuutta korostavaan rahoitusmalliin tulisi nyt myös luottaa**! Liian vahvasti toimintaa ohjaavien erillisrahoitusten ja valtakunnallisten keinojen pohtimisen sijasta tulisi tarvittaessa muuttaa tai vahvistaa vaikuttavuusrahoituksen elementtejä.

Myös strategiarahoitus tulisi j**akaa järjestäjille opiskelijavuosien suhteessa ja edellyttää kaikilta järjestäjiltä strategista kehittämistä**. Vain selkeästi määriteltyihin harkinnan varaisiin tarkoituksiin (Taitaja-kilpailut jne.) voisi jättää summan erikseen haettavaksi.

Osaamisperusteisuutta ei saa lähteä murentamaan, päinvastoin osaamisen hankintatavasta riippumattomia osaamisen tunnistamisen, tunnustamisen ja arvioinnin prosesseja tulisi vahvistaa. **Opetuksen sijasta kaikessa kehittämisessä pitää olla oppiminen keskiössä.** Oppimista pitää mahdollistaa vaihtoehtoisissa oppimisympäristöissä ja oppimiseen pitää varata riittävästi aikaa. Suunnittelu tulee tehdä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman kautta. Opetuksen ja ohjauksen riittävyys määrittyy opiskelijan tarpeiden mukaan.

Ammatillisen koulutuksen uudistuksen etenemisen erityisenä kaikkia puhuttavana haasteen voidaan nimetä tietojärjestelmien keskeneräisyys ja yhteensopivuusongelmat sekä tiedonhallinnan epäluotettavuus. **Oikean ja ajantasaisen tiedon saaminen rahoituksen perusteena olevista tiedoista on edelleen hankalaa.** Kaikki rahoitukseen vaikuttavat tiedot tulee saada keskitetysti valtakunnallisista tiedonkeruu- ja tilastointijärjestelmistä. Tietojen oikeellisuuden pitäisi järjestäjien pystyä myös tarkistamaan ja tiedot pitäisi olla koulutuksen järjestäjien käytössä omaan laadun hallintaan.

Elinikäisen oppimisen ja työelämän tarpeiden huomioiminen ja niihin vastaaminen vaatii koulutuksen järjestäjiltä joustavuutta ja ketteryyttä räätälöidä tarvittavaa osaamisen kehittämistä nopeastikin. **Koulutuspolut ovat kuitenkin edelleen liian kankeita ja pitkiä.** OKM ja TEM rajapinta sekä opiskelijoiden taloudellisen tukijärjestelmän vaikeudet, haastavat kuitenkin asiakaslähtöistä ja ketterää toimintaa. Tutkintorakennetta tulee edelleen yksinkertaistaa (mm. YTO) sekä koulutuksen järjestämislupamenettelyä keventää ja joustavoittaa.

Espoossa 17.10.2019

Maija Aaltola
puheenjohtaja, Suomen Ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry

rehtori
Omnia
maija.aaltola@omnia.fi
0503849354